

LOO PLAN

voor bos, natuur en landschap

WET NATUURBESCHERMING

Alverna

*Nader onderzoek naar de aanwezigheid van
gierzwaluw, huismus en vleermuizen*

COLOFON

OPDRACHT

Nader onderzoek Wet natuurbescherming Alverna (La Verna en Rivo Torto)

OPDRACHTGEVER

Talis
Postbus 628
6500 AP Nijmegen

OPDRACHTNEMER

LOO PLAN, voor bos, natuur en landschap
Diepesteeg 4
6994 CD De Steeg
tel.: 026 – 351 41 74
info@looplan.nl
www.looplan.nl

Uw kenmerk : e-mail d.d. 9 oktober 2017

Ons kenmerk : 2018-100037-869

Datum : 7 december 2018

Contactpersoon : de heer M. Loermans

Contactpersoon : Marko Sinke

Medewerking van : Erika Loonen

Vormgeving : Marianne Mooij

© Loo Plan B.V. Dit rapport is vervaardigd op verzoek van en is eigendom van Talis.
Loo Plan is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade voortvloeiende uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Loo Plan.
De opdrachtgever vrijwaart Loo Plan voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

	BEVINDINGEN	
1	INLEIDING	5
1.1	DOEL VAN HET ONDERZOEK	5
1.2	LOCATIE	6
2	INVENTARISATIE	7
2.1	GESCHIKTHEID MEDEWERKERS	7
2.2	VLEERMUIZEN	7
2.2.1	METHODE	7
2.2.2	INVENTARISATIEDATA	9
2.3	GIERZWALUW	10
2.3.1	METHODE	10
2.4	VOLLEDIGHEID INVENTARISATIE	10
3	RESULTATEN	11
3.1	OMGEVINGSCHECK	11
3.2	VLEERMUIZEN	11
3.2.1	ALGEMEEN	11
3.2.2	FOERAGEERGEBIEDEN, MIGRATIE- EN VliegROUTES	12
3.2.3	VERBLIJFPLAATSEN	12
3.3	GIERZWALUW	14
3.3.1	ALGEMEEN	14
3.3.2	FOERAGEERGEBIEDEN	14
3.3.3	NESTEN	14
3.4	OVERIGE GROEPEN	14
3.4.1	ALGEMENE BROEDVOGELS	14
4	UITGEBREIDE CONCLUSIE	16
4.1	VLEERMUIZEN	16
4.1.1	VERBLIJFPLAATSEN	16
4.1.2	FOERAGEERGEBIEDEN, MIGRATIE- EN VliegROUTES	17
4.2	GIERZWALUW	17
4.2.1	VERBLIJFPLAATSEN	17
4.2.2	FOERAGEERGEBIEDEN	17
4.3	OVERIGE GROEPEN	17
	ACHTERGRONDINFORMATIE	

BIJLAGEN

1	DEELGEBIEDEN	21
2	WAARNEMINGEN	22
3	BOUWJAREN PROJECTWONINGEN E.O.	23
4	ENERGIELABEL	24
5	WETTELIJK KADER ALGEMEEN	25

Bevindingen

In onderstaande tabel staat beknopt beschreven wat de bevindingen zijn van het nader onderzoek en welke vervolgactie genomen dient te worden. Een uitgebreide conclusie vindt u in hoofdstuk 4.

Beschermde soorten	Conclusie			Vervolgactie
Huismus	Geen nesten			Geen ontheffing nodig.
Gierzwaluw	Geen nesten			Geen ontheffing nodig.
Vleermuizen		type verblijfplaats en aantal		Ontheffing aanvragen.
	soort	zomer	paar	40 alternatieve verblijfplaatsen .
	gewone dwergvleermuis	6	3	
	laatvlieger	1		Afhankelijk van beïnvloeding verblijfplaats door werkzaamheden
	rosse vleermuis		1	
Overig	Algemene broedvogels zoals merel, winterkoning, etc.			Indien bij in gebruik zijnde nesten gewerkt moet worden: Werken onder stringente voorwaarden (zie § 4.3).

1 Inleiding

Woningcorporatie Talis beheert in Alverna de appartementencomplexen Rivo Torto en La Verna. Talis is voornemens La Verna te slopen, een nieuw complex te bouwen en planmatig onderhoud uit te voeren.

In mei 2015 is er voor deze complexen een quickscan Flora- en Faunawet uitgevoerd. (lit 1). Uit deze quickscan bleek dat de complexen mogelijk vaste verblijfplaatsen bevatten van gierzwaluw, huismus of gebouwbewonende vleermuizen.

In 2016 (lit. 2) is een nader onderzoek Flora- en faunawet uitgevoerd naar de aanwezigheid van huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen en zijn de toenmalige werkzaamheden (groot onderhoud) getoetst.

Anno 2018 is men voornemens een deel van de gebouwen te slopen en deels nieuwbouw te plegen. Bij toetsing van de in 2016 uitgevoerde onderzoeken bleek de onderzoeksinspanning onvoldoende volgens de huidige inzichten en is een nieuw onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen en is het onderzoek naar de aanwezigheid van gierzwaluwen getoetst c.q. aangevuld aan de Wet natuurbescherming (bijlage 5).

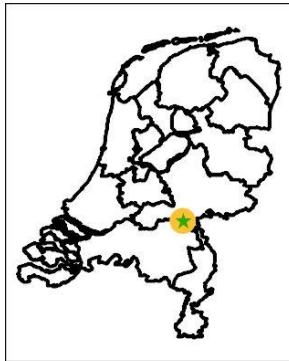
Dit rapport presenteert de resultaten van het nader onderzoek.

1.1 Doel van het onderzoek

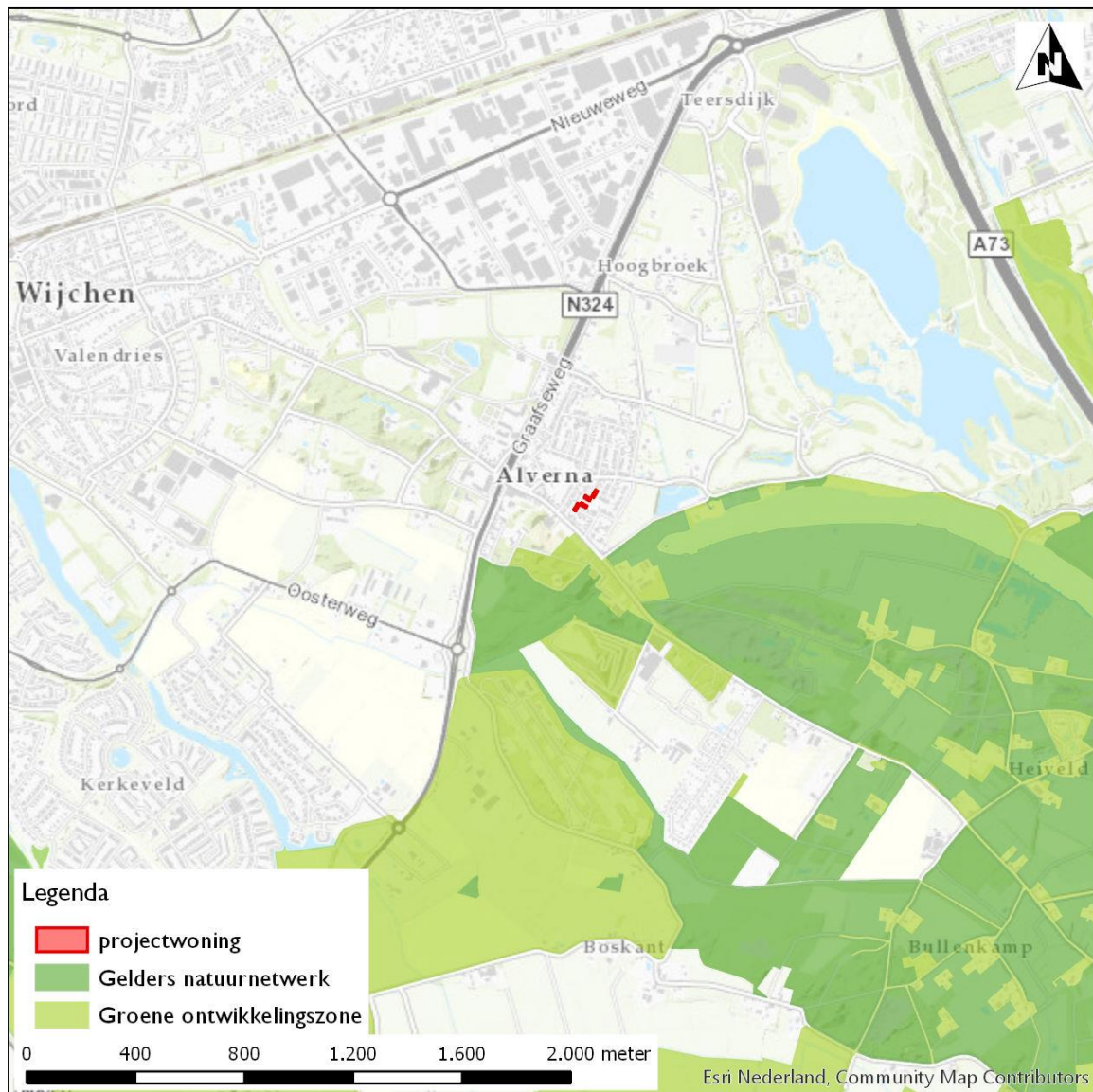
Het onderzoek kent de volgende doelstellingen:

1. Vaststellen aanwezigheid in het gebied en functie van het gebied voor vleermuizen.
2. Updaten van inventarisatie gegevens 2016 voor de aanwezigheid van verblijfplaatsen gierzwaluw.
3. Effectbeoordeling van de voorgenomen werkzaamheden op de onder 1 en 2 onderzochte soortgroepen.

1.2 Locatie

Projectnaam	La Verna & Rivo Torto, Alverna
Naam opdrachtgever	Talis Postbus 628 6500 AP Nijmegen
Adres(sen)	Graafseweg 527-577 A, B, C & Leemweg 134 A-K
Complex	La Verna en Rivo Torto

Figuur 1 Ligging onderzoeksgebied in de regio en ten opzichte van beschermde natuurgebieden.

2 Inventarisatie

2.1 Geschiktheid medewerkers

De personen die de inventarisaties uitgevoerd of verwerkt hebben, zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hen verrichte werkzaamheden¹.

Het onderzoek is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Loo Plan. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Loo Plan is ISO 9001:2015 gecertificeerd.

2.2 Vleermuizen

2.2.1 Methode

Vleermuizen maken op diverse wijzen gebruik van het landschap. De volgende functies kunnen in bomen, gebouwen en aangrenzende groenstructuren aanwezig zijn:

- Zomerverblijfplaats
- Kraamverblijfplaats
- Paarverblijfplaats
- Winterverblijfplaats
- Foerageergebied

Om deze functies allemaal in beeld te kunnen brengen, moet in verschillende seizoenen onderzoek plaatsvinden. Dit is vastgelegd in het Vleermuisprotocol 2017, opgesteld door de Gegevensautoriteit Natuur (GaN) in samenwerking met het Netwerk Groene Bureaus (NGB) en de Zoogdiervereniging (lit. 5).

In het onderzoek van 2016 is de aanwezigheid van de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis in het onderzoeksgebied vastgesteld. Omdat de onderzoeksinspanning niet voldoet aan de minimale onderzoeksinspanning volgens het Vleermuisprotocol zijn voor het in beeld brengen van de zomer- en kraamverblijfplaatsen zijn 3 deelgebied(en) onderscheiden (bijlage I). Per deelgebied zijn in 2018, conform het Vleermuisprotocol 2017, (minimaal) 5 onderzoeksronden uitgevoerd.

¹ Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:
op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
en/of op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
en/of als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, KON, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied)
en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Op deze wijze is er zorg voor gedragen dat een compleet beeld van het gebied is verkregen en wordt voldaan aan de eisen uit het Vleermuisprotocol 2017 met betrekking tot zichtbaarheid/hoorbaarheid van het onderzoeksgebied.

Op basis van een analyse van Batloggerbestanden uit 2016 met meer dan 25 deelgebieden met paarverblijven van ruige dwergvleermuizen blijken continue paarroepjes van de ruige dwergvleermuis pas optimaal 2 uur na zonsondergang te horen te zijn. Daarom wordt bij het najaarsonderzoek ervoor gekozen om maximaal twee van deze deelgebieden, die op elkaar aansluiten of op loopafstand liggen, tot één onderzoeksgebied te combineren. Het deelgebied wordt dan gedurende een langere tijd onderzocht (3 i.p.v. 2 uur). Op deze wijze worden zowel de vroege als iets later actieve dieren in goed in kaart gebracht.

Bij de inventarisatie wordt gestreefd naar een periode tussen twee onderzoeken die volgens het Vleermuisprotocol optimaal is. Door onvoorziene externe omstandigheden (bijvoorbeeld het weer), wordt soms gekozen voor een kortere tussenliggende periode (waarbij de inventarisatieomstandigheden voor vleermuizen dan optimaal waren). Op basis van best professional judgement maakt de gekwalificeerde medewerker hierin een afweging.

Het onderzoek vindt plaats met behulp van batdetectors die de, voor mensen onhoorbare, sonargeluiden omzetten naar klanken en ritmes die te interpreteren zijn tot op soortniveau van de vleermuizen.

Loo Plan werkt met het type batdetector 'Batlogger M'; in het najaar aangevuld met de ELEKON stereodetector waardoor de paarterritoria beter in beeld gebracht kunnen worden. Dit type batdetector wordt door de medewerker in de hand meegenomen door het gebied en heeft als voordeel dat deze veel gevoeliger is dan de vaak ingezette Pettersson D240X. Uit onderzoek (lit. 22) blijkt dat de Batlogger M op grotere afstand dan andere detectors signalen opvangt en een hogere gevoeligheid heeft. Daarnaast worden alle signalen over de volledige bandbreedte aan frequenties van de vleermuizen in Nederland gelijktijdig geregistreerd. Hiermee zijn dus gelijktijdig meerdere soorten waar te nemen die bij handmatig bediende batdetectors grote kans hebben gemist te worden. Als laatste biedt het feit dat alle vleermuisgeluiden opgenomen en met GPS vastgelegd worden een betrouwbare en controleerbare dataset (hiermee wordt ruim voldaan aan de eisen uit het Vleermuisprotocol ten aanzien van 'geluidsopnamen').

Alle waarneming worden met het softwareprogramma Batexplorer geanalyseerd waardoor ook de zwakke signalen, die wellicht in het veld gemist zijn of waarvan de soort niet bepaald kon worden, in een latere fase kunnen worden geïnterpreteerd.

2.2.2 Inventarisatiedata

De inventarisatie heeft in 2017 en 2018 plaatsgevonden.
In onderstaande tabel zijn de inventarisatiedata en omstandigheden opgenomen.

Datum bezoek	Tijdstip	Functie	Temperatuur °C	Wind Bft	Neerslag	Ecobog ¹⁾	Deelgebied	Eerste vleermuis	Laatste vleermuis
09-10-2017	20:00-22:00	Paar-/ winter-verblijf-plaats	14-13		Droog	RV	Alle	20:03	21:57
09-10-2017	20:00-22:00		14-13		Droog	EL	Alle	20:02	22:02
05-06-2018	21:55-00:00	Zomer-/ kraam-verblijf-plaats	21-17	1-2	Droog	NL	La Rivo 1	22:26	23:57
06-07-2018	21:45-00:05		23-20	2	Droog	TE	La Rivo 1	22:24	00:03
11-07-2018	03:10-05:30		14-14	0	Droog	EL	La Rivo 1	03:13	05:04
16-05-2018	21:20-23:25		16-15	2-3	Droog	EP	La Rivo 2	21:35	23:13
17-05-2018	03:40-05:40		10-10	1-2	Droog	EP	La Rivo 2	03:40	04:20
03-07-2018	21:50-00:00		24-20	2	Droog	JA	La Rivo 2	22:23	23:57
06-06-2018	21:45-23:55		25-22	1	Droog	SW	La Rivo 3	22:12	23:54
07-06-2018	03:15-05:25		20-19	1	Droog	SW	La Rivo 3	03:22	05:00
10-07-2018	21:50-00:00		20-18	0	Droog	EL	La Rivo 3	21:59	00:03
17-07-2018	03:25-05:40		19-18	0-1	Droog	SW	La Rivo 3	03:25	05:20
27-08-2018	21:50-01:00	Paar-/ winter-verblijf-plaats	17-17	1	Droog	EP	La Rivo 1, 2, 3	21:52	01:00
17-09-2018	21:10-00:45		18-17	1	Droog	EP	La Rivo 1, 2, 3	21:15	00:45
1) EL: E.E. Loonen / EP: ing. E.R. Penninkhof / JA: J. Aalders / NL: N.E.A. Lucassen / RV: ir. J.C.H.M. Vermeulen / SvK: ing. S.W. van Kasteel / SW: S. Wiggers / TE: ing. T. Endevelt									

Tabel 1 Details inventarisatie vleermuizen

2.3 Gierzwaluw

2.3.1 Methode

Alle deelgebieden zijn voorafgaande aan de avondbezoeken vleermuis (zie tabel 1) gecontroleerd op de aanwezigheid van gierzwaluwen. Daarbij zijn de aanwezigheid en mogelijke nestplaatsen van gierzwaluwen geïnventariseerd volgens het Kennisdocument gierzwaluw (lit. 14). De belangrijkste aanwijzing voor het lokaliseren is het laag overvliegen (gieren) in de nabijheid van gebouwen. Daarnaast is gericht naar nestplaatsen gezocht.

In 2016 is een landelijke ontheffing verstrekt aan Loo Plan voor het afspelen van geluid van laaggierende vogels, om zo het terugroepen vanuit het nest te stimuleren. Door het afspelen van dit geluid in de periode eind mei / begin juni is er een grote trefzekerheid dat in deze periode de gierzwaluw vrijwel altijd op het nest zit (mondeling mededeling de heer J. Kühnen, algemeen bestuurslid Vereniging Gierzwaluwbescherming Nederland). Het afspelen van geluid is een hulpmiddel dat, naast de drie ronden die zijn voorgeschreven in het Kennisdocument, is toegepast. Soms is ook gebruikgemaakt van het afspelen van geluid als een invlieglocatie niet met zekerheid kon worden vastgesteld.

Voor het vaststellen van een verblijfplaats is het in- en uitvliegen of het terugroepen vanaf de nestlocatie de ultieme waarneming, maar vaker worden ook sporen van uitwerpselen of de aanwezigheid van nestmateriaal gebruikt om 'mogelijke' nesten vast te stellen.

2.4 Volledigheid inventarisatie

De inventarisaties passen binnen de criteria van het Vleermuisprotocol en de in de Kennisdocumenten opgenomen methoden.

Elke inventarisatie is een steekproef gebaseerd op momentopnamen. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die tijdens de inventarisatie niet waargenomen zijn, op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat met het volgen van de inventarisatieprotocollen gedaan is 'wat redelijkerwijs verwacht kan worden'. Als er aanleiding is om te veronderstellen dat de functies niet goed in beeld zijn gebracht met de voorgeschreven inspanning, worden aanvullende inventarisatieronden uitgevoerd. Hiermee is voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (Zorgplicht) van de Wet natuurbescherming.

3 Resultaten

In figuur 2 zijn de locaties met de aangetroffen verblijfplaatsen weergegeven. In bijlage 2 is een overzicht van alle aangetroffen verblijfplaatsen opgenomen.

3.1 Omgevingscheck

Het onderzoeksgebied ligt aan de rand van de bebouwde kom van Alverna in de gemeente Wijchen. Uit de omgevingscheck (bijlage 3) blijkt dat veel van de gebouwen die om de omgeving staan ouder zijn en gemiddeld meer kansen biedt op verblijfplaatsen voor gebouw-bewonende soorten. Ten opzichte van de omgeving onderscheiden de onderzochte complexen zich door de hoogte (hoogbouw versus laagbouw) waardoor er andere potenties voor vleermuizen zijn.

Uit de Energielabelatlas (bijlage 4) blijkt dat een deel van de gebouwen in de directe omgeving een lager energielabel hebben dan de project-woningen. Deels zijn dit woningen waarvan het energielabel na toekenning van het aanvangslabel niet meer is bijgewerkt, en deels zijn dit nog ongeïsoleerde woningen. Maar een gemiddeld lager energielabel indiceert dat de woningen in de omgeving geschikter zijn als verblijfplaats voor vleermuizen.

3.2 Vleermuizen

3.2.1 Algemeen

Tijdens het onderzoek zijn in de ruime omgeving van het onderzoeksgebied de onderstaande vleermuissoorten vastgesteld:

- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Laatvlieger
- Rosse vleermuis

In het onderzoeksgebied zijn tijdens de veldbezoeken redelijk veel aantal opnamen van vleermuizen geregistreerd.

Het betrof 90% de gewone dwergvleermuis en 7% laatvlieger. Waarnemingen van ruige dwergvleermuis (19 waarnemingen), en rosse vleermuis (20 waarnemingen) waren zeldzaam. Het betrof hier alleen passages of foeragerende dieren.

In de volgende paragrafen wordt per soort en functie een toelichting gegeven van de waarnemingen in relatie met de voorgenomen plannen.

3.2.2 Foerageergebieden, migratie- en vliegroutes

Verspreid over het terrein zijn foeragerende dieren waargenomen. Verhoogde foerageeractiviteit van gewone dwergvleermuizen en laatvliegers vindt voornamelijk in bosranden plaats. Er zijn geen migratie- of vliegroutes in het gebied aangetroffen.

3.2.3 Verblijfplaatsen

GEWONE DWERGVLEERMUIS

De gewone dwergvleermuis is de meest algemene vleermuissoort in Nederland. Zowel in stedelijke omgeving als het landelijk gebied wordt de soort vaak aangetroffen.

Winter- en kraamverblijfplaatsen worden veelal in relatief grote spleetvormige ruimtes aangetroffen; spouwmuren zijn daarbij favoriet.

Ook worden ze regelmatig in dakoverstekken en onder de nok- en kantpannen van een kopgevel gevonden.

Voor zomer- en paarverblijven is de gewone dwergvleermuis veel minder kritisch; locaties variëren van relatief kleine ruimtes achter open stootvoegen, achter gevelbetimmering tot achter regenpijpen (lit. 2, 4 en 15).

De meeste waarnemingen tijdens de veldbezoeken zijn van de gewone dwergvleermuis. De dieren zijn verspreid over het onderzoeksgebied foeragerend waargenomen.

Tijdens het onderzoek in 2017 / 2018 zijn de volgende bevindingen ten aanzien van de gewone dwergvleermuis gedaan:

- 6 zomerverblijfplaatsen, waarvan 2 mogelijke verblijfplaatsen (alle in projectwoningen).
- 3 locaties met paarverblijfplaatsen (alle in projectwoningen).

Voor een overzicht van de zomerverblijfplaatsen en paarplaatsen wordt verwezen naar Figuur 2 en bijlage 2.

Gezien de korte onderlinge afstand en het tijdstip van waarneming is het mogelijk dat enkele van de waargenomen verblijfplaatsen van een en hetzelfde dier zijn. Enkel zenderonderzoek kan hierover uitsluitsel geven. In de rapportage wordt daarom uitgegaan dat iedere zomerverblijfplaats gemitigeerd en gecompenseerd moet worden.

De paarverblijven zijn onderscheiden door de baltsende mannetjes te karteren. Deze dieren roepen tijdens de vlucht in de nabijheid van de paarverblijfplaatsen om vrouwtjes naar het verblijf te lokken.

Het achterhalen van de verblijfplaatsen op woningniveau is zeer tijdrovend en voor het bepalen van de functie van de gebouwen niet belangrijk. Op basis van het gedrag is in het veld bepaald dat de verblijfplaatsen in de onderzochte gebouwen zitten. In de meeste gevallen betreft het de ruimte onder de kantpannen of achter stootvoegen in spouwmuren aan de kopse kant van de gebouwen.

Op de locaties waar een gedeelte van het paarterritorium de projectwoningen raakt, wordt er zorgvuldigheidshalve van uitgegaan dat het paarverblijf in de projectwoningen aanwezig is.

In het geval van dit complex is het aannemelijk dat de paarverblijfplaatsen samenvallen met de waargenomen zomerverblijfplaatsen.

Er zijn geen aanwijzingen dat de gebouwen als (massa)winterverblijf worden gebruikt.

Omdat (vorstvrije) paarplekken ook als tijdelijk winterverblijf of als winterverblijf voor één of enkele dieren gebruikt kunnen worden, kunnen individuele winterverblijven niet worden uitgesloten.

Op locaties met kraamverblijfplaatsen kunnen meerdere dieren overwinteren.

Het aantal verblijfplaatsen ligt aanzienlijk hoger dan dat er in het onderzoek 2015 is vastgesteld. Deels is dit te verklaren uit de extra inspanning. Uit eigen ervaring is bekend dat tot 10 onderzoeksronden in een klein deelgebied in het najaar telkens nieuwe verblijfplaatsen werden gevonden.

RUIGE DWERGVLEERMUIS

Ruige dwergvleermuizen gebruiken meerdere typen verblijfplaatsen en verhuizen regelmatig. Er zijn verblijfplaatsen bekend in zowel bomen als gebouwen. Bomen met veel holten en loszittend schors in de nabijheid van water hebben een grote aantrekkingskracht op deze soort.

Er zijn slechts enkele kraamverblijfplaatsen in Nederland bekend.

In de zomer worden vooral individuele dieren aangetroffen.

De mannetjes roepen de vrouwtjes vanuit de paarplek, zodat deze locatie nauwkeurig is te bepalen (lit. 2, 4 en 15).

De ruige dwergvleermuis is slechts een paar keer kort in het onderzoeksgebied waargenomen. Het onderzoeksgebied speelt geen rol van betekenis als foerageergebied of als verblijfplaats van deze soort. De verspreiding is vergelijkbaar met het onderzoek 2015.

LAATVLIAGER

De warmte-minnende laatvlieger is een uitgesproken gebouwbewonende soort. Deze soort mijdt (in tegenstelling tot de gewone dwergvleermuis) de dichtbebouwde wijken.

Zomer- en winterverblijven bevinden zich in nauwsluitende ruimten, zoals onder dakpannen, in ventilatieschachten, dilatatievoegen e.d. (lit. 2, 4 en 15).

De soort heeft een lichte voorkeur voor woningen met zwarte dakpannen (presentatie VLEN-dag2017 over laatvliegeronderzoek in Castenray in 2017).

De laatvlieger is uitermate kwetsbaar vanwege de lage reproductiesnelheid en de hoge mate van trouw aan het kraamverblijf. Standaard-vleermuiskasten worden nauwelijks gebruikt (lit. 2, 4 en 15).

Tijdens het onderzoek 2015 en 2018 zijn de volgende bevindingen ten aanzien van de laatvlieger gedaan:

- 1 zomerverblijfplaats (in projectwoning).

De verblijfplaats is gevonden op de noordwest gevel van complex La Verna. Deze verblijfplaats zit op dezelfde locatie als in 2015.

ROSSE VLEERMUIS

Deze mobiele vleermuis, een uitgesproken boombewonende soort van met name spechtengaten, wordt in de zomer heel soms in gebouwen of onder bruggen aangetroffen. De rosse vleermuis is op de dagverblijfplaatsen lichtschuw (lit. 2, 4 en 15).

De rosse vleermuis heeft mogelijk een paarverblijfplaats in een boom bij de zuidzijde van complex La Verna.

3.3 Gierzwaluw

3.3.1 Algemeen

Gierzwaluwen broeden in door mensen gecreëerde habitats. In Nederland wordt deze (semi-)koloniebroeder vooral onder pannendaken en in overstekken aangetroffen. In verband met het uitvliegen, de vogels laten zich naar beneden vallen, oefenen huizen met steile daken of hoekwoningen met blinde muren een grote aantrekkingskracht op de soort uit.

De woningen zijn pangedeckt en hebben een vrij flauwe dakhoek. De pannen sluiten veelal goed aan. Hierdoor ontbreken de nestmogelijkheden in het dakvlak. Ook de pannen op de kopse kanten sluiten goed aan en laten weinig ruimte voor gierzwaluwen.

3.3.2 Foerageergebieden

Gierzwaluwen zijn voor het foerageren minder gebonden aan de directe omgeving van hun nest dan de huismus; er is een grotere afstand tussen nest en verblijfplaats mogelijk en er worden minder hoge eisen gesteld aan de inrichting van de omgeving van het nest. Een essentiële voorwaarde is wel voldoende vrije aanvliegruimte tot de verblijfplaats.

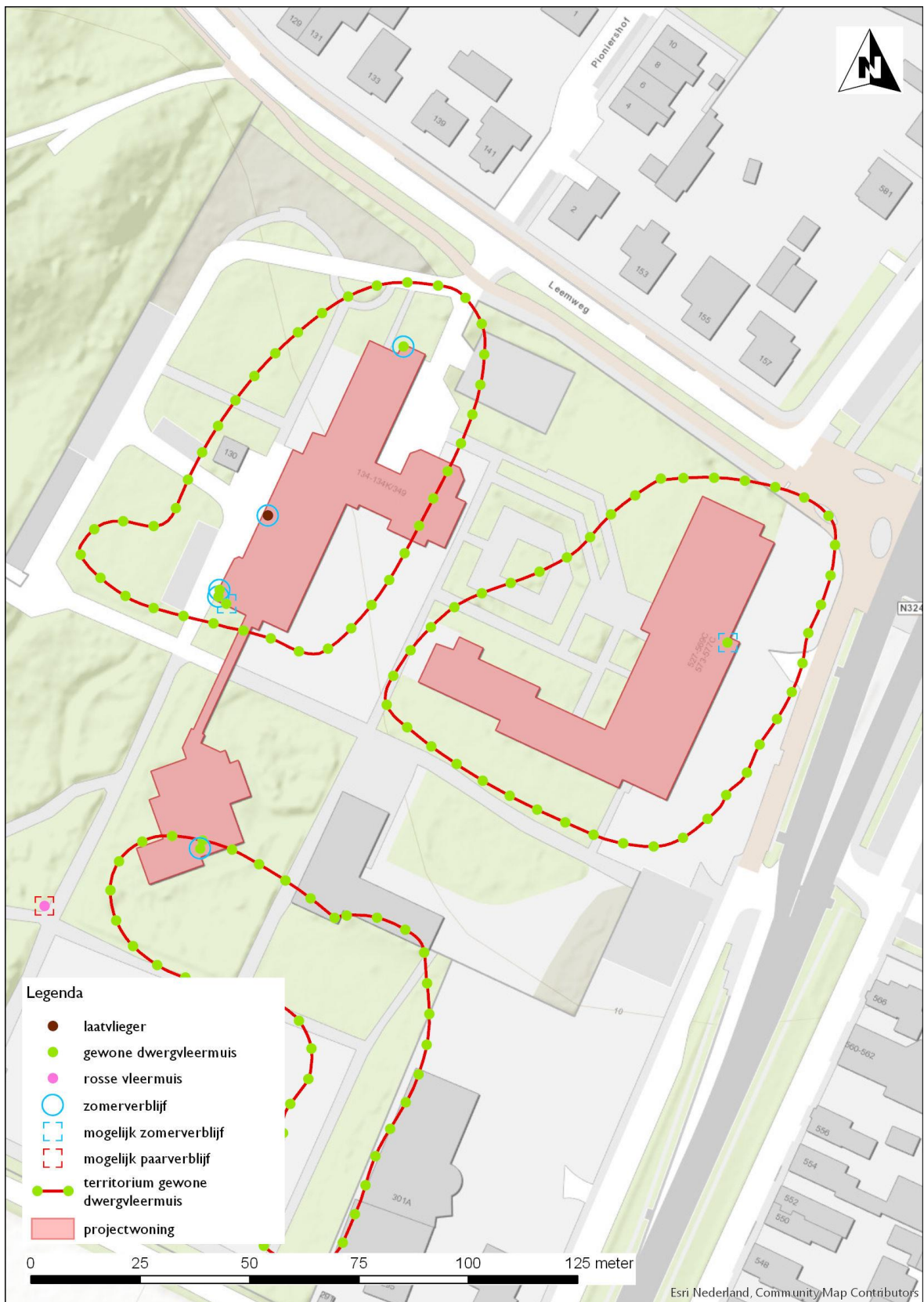
3.3.3 Nesten

Het beeld uit het onderzoek 2015 is in 2018 volledig bevestigd; tijdens de onderzoeken is slechts eenmaal een gierzwaluw waargenomen. Dit dier gierde niet en had geen enkele binding met het gebouw. Er zijn geen verblijfplaatsen van gierzwaluwen aanwezig.

3.4 Overige groepen

3.4.1 Algemene broedvogels

In het groen rondom de complexen is geschikt broedhabitat aanwezig voor algemene beschermde vogels als mezen, merel, roodborst en winterkoning.

Figuur 2 Verblijfplaatsen aangetroffen beschermde soorten.

4 Uitgebreide conclusie

Ten behoeve van de voorgenomen sloop van complex La Verna en de bouw van een nieuw gebouw en groot onderhoud is in 2017 en 2018 nader onderzoek verricht naar de aanwezigheid van beschermde soorten.

Bij het uitvoeren van onderhouds- en of sloop- en nieuwbouw-werkzaamheden zullen beschermde verblijfplaatsen worden vernietigd.

In de onderstaande paragrafen is een overzicht gegeven van de aanwezigheid van de aangetroffen beschermde verblijfplaatsen en de consequenties in het geval van versturende werkzaamheden.

4.1 Vleermuizen

4.1.1 Verblijfplaatsen

GEWONE DWERGVLEERMUIS

In de onderzochte gebouwen zijn 6 zomerverblijven en 3 locaties met paarverblijven van de gewone dwergvleermuis aangetroffen.

Met de onderzoeksinspanning, zoals die in het Vleermuisprotocol is voorgeschreven, is de verblijfplaats niet met zekerheid aan te geven.

Er is een grote kans dat de zomerverblijfplaatsen ook gebruikt worden als paarverblijf. Dat de exacte verblijfplaats niet bekend is, maakt voor de wetgeving geen verschil.

Omdat de verblijven in de gebouwen zijn vastgesteld, dient een ontheffing Wet natuurbescherming te worden verleend voordat de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd.

LAATVLIAGER

In de onderzochte gebouwen is één zomerverblijf van de laatvliager aangetroffen.

Omdat de verblijven in de gebouwen zijn vastgesteld, dient een ontheffing Wet natuurbescherming te worden verleend voordat de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd.

ROSSE VLEERMUIS

Nabij complex La Verna is een paarverblijfplaats van de rosse vleermuis geconstateerd.

Mits deze bomen tijdens de werkzaamheden blijven staan en tussen zonopkomst en zonsondergang niet aangelicht worden is geen ontheffing Wet natuurbescherming nodig. Mochten werkzaamheden in de omgeving van de boom worden uitgevoerd wordt aanbevolen de soort in de ontheffing mee te nemen.

RUIGE DWERGVLEERMUIS

De ruige dwergvleermuis is slechts passerend waargenomen. Er zijn geen effecten van de voorgenomen activiteiten op de kwaliteit of kwantiteit van het foerageergebied.

Voor deze soort is dan ook geen ontheffing Wet natuurbescherming nodig

4.1.2 Foerageergebieden, migratie- en vliegroutes

Omdat de werkzaamheden alleen plaatsvinden aan de gebouwen, zullen de gevolgen van de voorgenomen werkzaamheden voor de foerageerfunctie van het gebied minimaal zijn.

Structuren zoals bomenrijen, die van belang kunnen zijn als migratie- of vliegroute, worden niet aangetast door de geplande werkzaamheden. De werkzaamheden hebben hierop geen effect.

4.2 Gierzwaluw

4.2.1 Verblijfplaatsen

Er zijn géén nesten van gierzwaluw in de onderzochte gebouwen vastgesteld. De conclusie van het onderzoek 2015 is hiermee bevestigd. *Er is geen ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk.*

4.2.2 Foerageergebieden

Omdat de werkzaamheden alleen plaatsvinden aan de gebouwen, zullen de gevolgen van de voorgenomen werkzaamheden voor de foerageerfunctie van het gebied minimaal zijn.

De werkzaamheden hebben hierop geen effect.

4.3 Overige groepen

Er kunnen rond de gebouwen (in tuinen of nestkasten) en de directe omgeving hiervan (bomen, struiken etc.) ook andere algemene beschermde broedvogels voorkomen. Deze nesten zijn niet jaarrond beschermd. Indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen (grootst 15 maart-15 augustus) uitgevoerd worden en/of de potentiële nestplaatsen vóór het broedseizoen afgesloten of ongeschikt gemaakt worden, wordt met de voorgenomen werkzaamheden artikel 3.1 lid 2, 4 (verstoring en vernietiging nestplaats) van de Wet natuurbescherming niet overtreden.

Voordat de werkzaamheden worden uitgevoerd heeft voor algemene broedvogels geen ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden verkregen mits onder genoemde stringente voorwaarden gewerkt wordt.

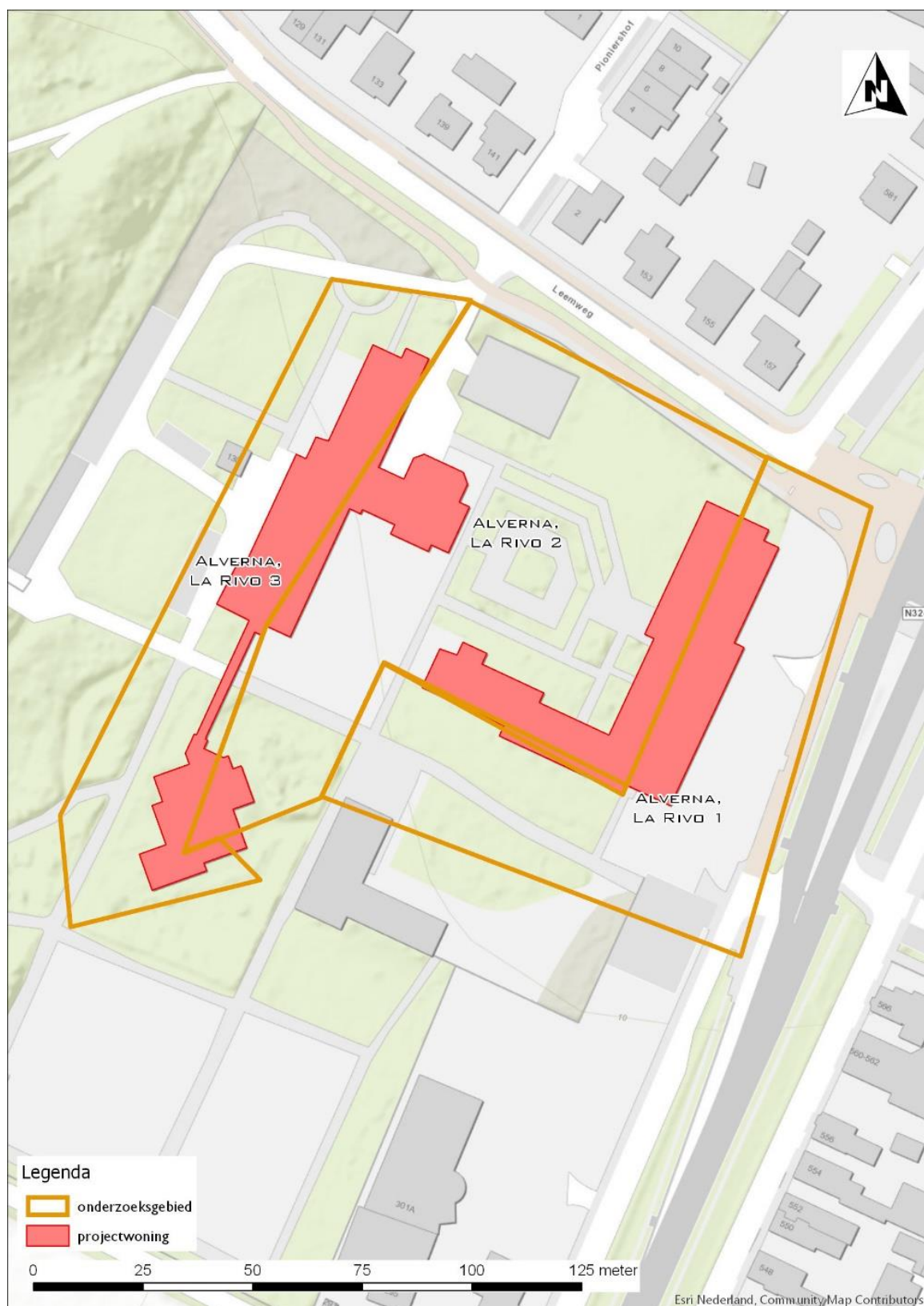
Achtergrondinformatie

1. Staro Natuur en Buitengebied, 2015
Toets flora en fauna
2. Loo Plan, 2016
Nader onderzoek Ffw La Verna en Rivo Torte.
Rapport 2016-664-10255
3. Atlas van de Nederlandse vleermuizen
Onderzoek naar de verspreiding en ecologie
Onder redactie van H. Limpens, K. Mostert en W. Bongers
4. Dietz, C., O. von Helversen en D. Nill, 2011
Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika
De Fontein/Tirion Natuur, Utrecht
5. Gegevensautoriteit Natuur (GaN) in samenwerking met het
Netwerk Groene Bureaus (NGB) en de Zoogdierverseniging,
Vleermuisprotocol 2017
6. Mörzer Bruijns, M.F., september 1961
De dichtheid van broedvogelbevolkingen in bebouwde kommen
De Levende Natuur, jaargang 64, nummer 9 (blz. 193-199)
7. Mentink, P., november 1980
Een doodgewone vogel
Doctoraalscriptie ethologie aan de Landbouwhogeschool te
Wageningen naar huismussen
8. Heij, K. en J. Vos, 2016
De huismus
9. BIJ12, juli 2017, Kennisdocument gewone dwergvleermuis,
Pipistrellus pipistrellus, versie 1.0
10. BIJ12, juli 2017, Kennisdocument ruige dwergvleermuis,
Pipistrellus nathusii, versie 1.0
11. BIJ12, juli 2017, Kennisdocument gewone grootoor,
Plecotus auritus, versie 1.0
12. BIJ12, juli 2017, Kennisdocument rosse vleermuis,
Nyctalus noctula, versie 1.0
13. BIJ12, juli 2017, Kennisdocument huismus,
Passer domesticus, versie 1.0
14. BIJ12, juli 2017, Kennisdocument gierzwaluw,
Apus apus, versie 1.0
15. Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Kanters en
J.C. Buys, 2016
Atlas van de Nederlandse Zoogdieren
16. Sachteleben, J. en O. von Helversen, 2006
Songflight behaviour en mating system of the pipistrelle bat in an
urban habitat
Acta Chiropterologica 8 (2) 391-401
17. Jahelková, H. en I. Horáček, 2011
Mating System of a Migratory bat, Nathusius Pipistrelle: Different
Male Strategies
Acta Chiropterologica 13 (1) 123-137
18. Zoogdierverseniging, 2014
Cursusmap Vleermuizen en planologie
19. Diepenbeek, A. van & P. Twisk, 2014
Veldgids Europese Zoogdieren
KNNV-Uitgeverij

20. Hustings, F. en J. Vergeer, 2002
Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000
KNNV-Uitgeverij / Sovon
21. Harxen, R. van & P. Stroeken, 2011
De Steenuil
KNNV-Uitgeverij
22. Adams, A.M., et al., 2012
Do you hear what I hear? Implications of detector selection for
acoustic monitoring of bats
Methods in Ecology and Evolution

BIJLAGEN

1 Deelgebieden

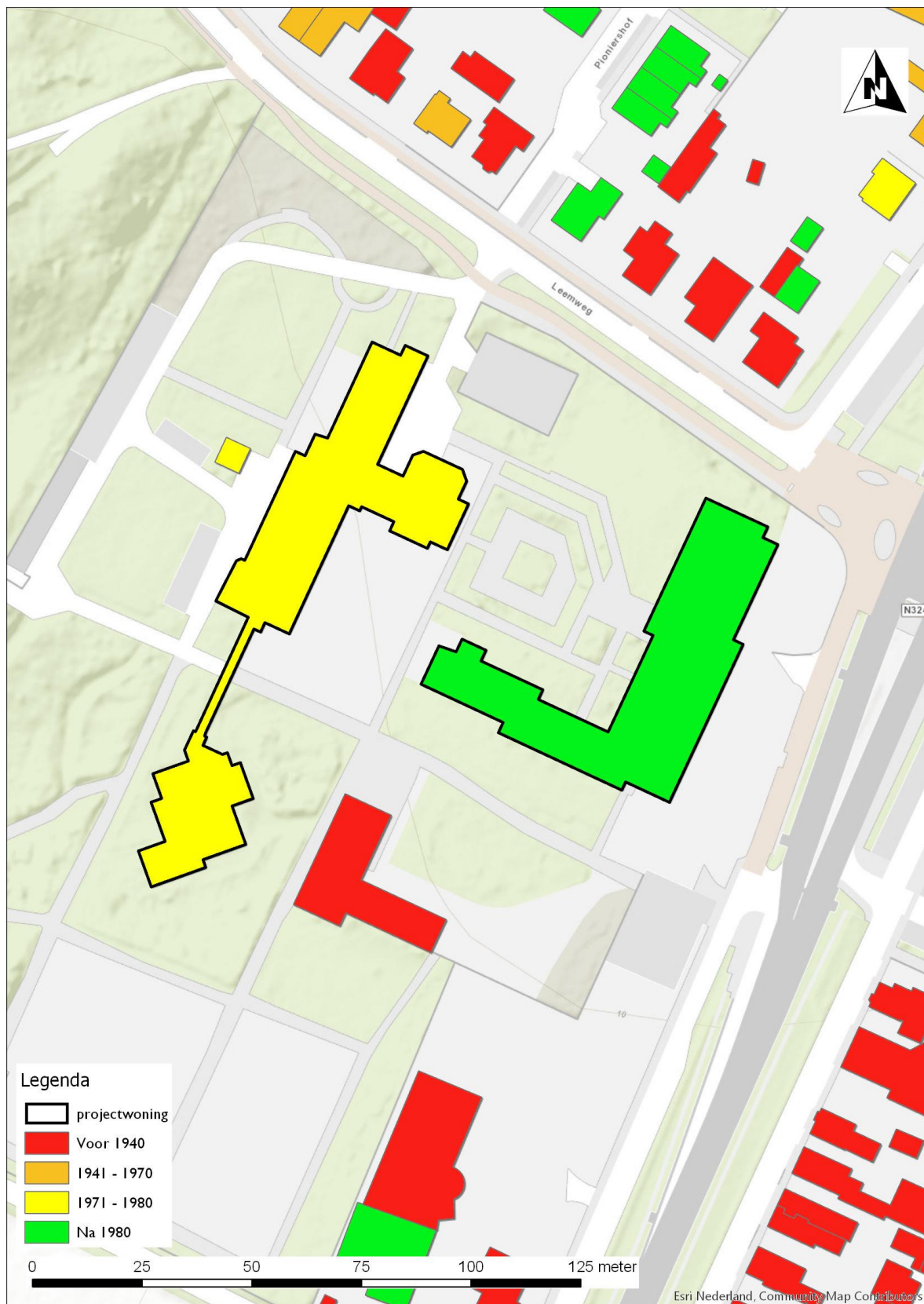

2 Waarnemingen

Complex code	Straat	Huisnummer	Huisletter	Huisnr toevoeging	Vleermuis paarverblijf	Vleermuis paarverblijf soort	Vleermuis zomerverblijf	Vleermuis zomerverblijf soort
Rivo Torto	Graafseweg	527-555			1	gd	m1	gd
		561-565						
		569						
		573-577						
		527-539	A,B,C					
		543	A,B					
		545-551	A,B,C					
		553-555	A,B					
		557-561	A,B,C					
		563-565	A,B,C,D					
		567-569	A,B,C					
		573-577	A,B,C					
La Verna	Leemweg	134			2	gd	5m1	gd, laatvl
		134	A					
		134	K	021-027				
				022-030				
				041-049				
				120-122				
				121-127				
				136-146				
				139-149				
				220-230				
				223-227				
				236-246				
				239-249				
				320-328				
				321-327				
				338-346				
				343-349				

m1 = mogelijke verblijfplaats; gd = gewone dwergvleermuis; laatvl = laatvlieger

3 Bouwjaren projectwoningen e.o.

4 Energielabel

5 Wettelijk kader algemeen

De bescherming van inheemse (van nature in Nederland voorkomende) in het wild levende planten- en diersoorten is vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Deze wet is op 1 januari 2017 in werking getreden en vervangt de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en de Boswet.

Doelstelling van de Wet natuurbescherming is de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten en dieren te waarborgen. De wet gaat uit van het 'nee, tenzij ...'-principe. Beschermen staat voorop en ingrijpen is een uitzondering.

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingscategorieën:

- Soorten van de Europese Vogelrichtlijn.
- Soorten van de Europese Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn.
- Nationaal beschermde soorten.

Voor alle soorten in Nederland geldt de zorgplicht.

Toetsing van projecten bij ruimtelijke ingrepen vindt plaats volgens het stroomschema op de volgende pagina.

Een vrijstelling van de ontheffingsplicht (stap 3 in het stroomschema) kan van toepassing zijn mits gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Gedragscodes zijn geldig in het kader van bestendig beheer en onderhoud dat geen wezenlijke invloed heeft op beschermde soorten.

In het geval van ruimtelijke ingrepen kan voor matig soorten, indien de werkzaamheden niet conform een goedgekeurde gedragscode worden uitgevoerd, een ontheffing aangevraagd worden als de activiteit de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort niet in gevaar brengt.

De activiteit dient een in de wet gedefinieerd belang te dienen.

1.3 Stappenplan soortenbescherming

*Stappenplan soortenbescherming
(uit Brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen' van het Ministerie van Economische Zaken)*

Diepesteeg 4 6994 CD De Steeg

telefoon 026 3514174

info@looplan.nl

www.looplan.nl

KvK 61001015